

obvyklá a autora nutí k vytvoření dodatečného, ale přehledného poznámkového aparátu, aby bylo zpětně patrné, že jde o hromadně formulované, a nikoli samostatné žádosti.

Odlišný osobní náhled autora zprávy na podobu díla však nikterak neovlivňuje jednoznačně pozitivní dojem, kterým druhý svazek působí. O jeho významu pro výzkum starších uherských církevních dějin netřeba pochybovat a stejně tak i o brzkém vydání kontinuaci zásluhou editorské dvojice Vladimír Rábik a Miloš Marek.

JAN HRDINA

Commentarius in De universalibus Iohannis Wyclif Stephano de Palecz ascriptus, ed. Ivan MÜLLER, Filosofia, Praha 2009

317 s., ISBN 978-80-7007-297-4

Ivan Müller si získal oprávněný věhlas za příkladnou edici Wyclifova spisu *De universalibus*, klíčového traktátu ve sporech o všeobecniny na konci 14. a v první polovině 15. století. Edice středověkých filozofických textů jsou, obrazně řečeno, během na dlouhé tratě. Ačkoli o autorovi, žijícím po návratu z emigrace ve votickém zátiší, nebylo dlouho slyšet, dále se zabýval četnými spisy Wyclifovy *Summy de ente* a mezi jiným připravil ve spolupráci s Vilémem Heroldem kritické vydání dalšího Wyclifova stěžejního spisu *De ydeis*. Právě proto mne dosti překvapilo, když se Ivan Müller po těchto traktátech zcela zásadní povahy ujal edice *Komentáře* k neúplnému traktátu *De universalibus*, který jsem před čtyřiceti lety připsal Štěpánovi Pálčovi. Autor v úvodu mimo jiné připomíná a přejímá tuto atribuci, avšak s tím rozdílem, že vznik Pálčova komentáře posouvá zpět do let 1394–1395, respektive ještě o několik roků níže. Vyplývá to z jeho předpokladu, že kompletní text Wyclifova spisu *De universalibus* přišel do Čech „někdy okolo roku 1382“. Proti této rané dataci importu zatím mluví nejen neúplnost komentáře Štěpána z Pálče, ale i Husovo nadšení z opisu celého traktátu v roce 1398 a dále skutečnost, že se žádný úplný opis *De universalibus* nepodařilo v Čechách do roku 1397 doložit. Pokud se tak stane, neváhal bych od svého názoru ustoupit. V potaz je nutno ovšem vzít i dobový kontext diskuse, neboť teprve krátce před rokem 1400 začali proti Wyclifovu pojetí univerzálií ostře vystupovat i pražští opo-

ntenti mistrů českého univerzitního národa. Do úvodu, který má i anglickou verzi, Ivan Müller začlenil výstižné shrnutí Pálčových životních osudů a soupis patnácti filozofických děl, které vzešly nebo mohly vzejít z dílny tohoto plodného učenice.

Skutečné překvapení mi připravila edice. Vynikající zpracování textu jsem očekával, právě tak jako všechny ostatní náležitosti kritické edice. Zaskočil mne samotný Pálčův *Komentář*, v němž editor pečlivě kurzívou vyznačil vše, co Pálč doslovně převzal z Wyclifova traktátu. Bylo toho mnohem méně, než jsem očekával. Je sice pravda, že Pálč citací arzenál proti předloze příliš nerozmnožil, na druhé straně si však ve výkladu počínal samostatně, a to dokonce i tam, kde se v nástinu obsahu jednotlivých kapitol mohl opřít o Wyclifovu Synopsi. Stejně tak jako v jiných svých textech je Pálč i v tomto svém raném výkladu stylisticky obratný a znalý problematiky do té míry, že ji může poměrně samostatně interpretovat. Kladl jsem si rovněž otázku, proč Pálč někdy své úseky podává ve zkrácené formě, jindy zase obšírně. Když jsem však porovnal rozsah jednotlivých kapitol Wyclifova traktátu a Pálčova *Komentáře*, zjistil jsem téměř dokonalou úměrnost. Z toho plyne, že Pálč postupoval systematicky, ať již rytmizace jeho výkladu souvisela s délkou jednotlivých lekcí, či nikoli. V každém případě se nám dostává do ruky poměrně vzácný doklad lektury českého profesora na domácí Karlově univerzitě z nejstaršího období její historie. Nejen to, Müllerova edice, jak lze očekávat, zvýší zájem o samotného Štěpána Pálče, filozofa par excellence, byť v části českého dějinného povědomí se skvrnou na jeho pověsti.

FRANTIŠEK ŠMAHEL